

In memoriam

Marijana Schneider (1923.–2013.)

Marina Bregovac Pisk

Polovinom hladnog prosinca prošle godine zauvijek je prestalo kucati jedno veliko muzejsko srce – ono Marijane Schneider. Rođena je u Zagrebu 9. listopada 1923. godine kao najmlađe dijete u obitelji uglednoga sveučilišnog profesora i akademika dr. Artura Schneidera (1879.–1946.) i njegove supruge Marte, rođ. Horvat (1885.–1968.). Baka po majci, Marija Horvat, rođ. Novak (1861.–1922.), učiteljica na ženskom liceju, bila je i spisateljica; godine 1915. objavila je povijesnu pripovijetku o Andriji Meduliću. Marijana Schneider odrastala je u obitelji koja je tjedno primala više od dvadesetak novina i različitih časopisa na raznim jezicima, čiji je otac uz niz obaveza vezanih uz likovne umjetnosti svakodnevno poslijepodne posvećivao radu u Glazbenom zavodu. Uz koncerte i kazalište obitelj je odlazila i na otvorenja u Ullrichov salon. Stoga ne čudi širina interesa i iznimno obrazovanje najmlađe kćeri te obitelji. Školovana u Zagrebu, na Filozofskom fakultetu, diplomirala je povijest umjetnosti i kulture s arheologijom te opću i nacionalnu povijest. Kao studentica često je pratila oca na njegovim popisivanjima, proučavanjima i fotografskim snimanjima umjetnina na području Hrvatske, poglavito u Primorju i sjeverozapadnoj Hrvatskoj, kao što je rekla u razgovoru, noseći Griesbachu fotoaparate. Nakon studija dvije je godine radila u Jadran-filmu; uvijek se rado prisjećala snimanja Hanžekovićeve filma *Bakonja fra Brne* (1951.). Jednu je godinu provela u Etnografskom muzeju u Zagrebu te je potom od 1951. do 1983. radila u Povijesnom muzeju Hrvatske u Zagrebu (danas Hrvatskom povijesnom muzeju) gdje je vodila Zbirku slika, grafika i skulptura te Crkvene umjetnosti. Taj, njezin, muzej ima preko 40 godina dugu tradiciju izdavanja muzejskih kataloga zbirki; prvi u nizu objavljen 1968. godine bio je upravo katalog *Vedute XIX. stoljeća u grafici* Marijane Schneider. U uvodu toga kataloga autorica je pojasnila sadržaj napisavši: »Kod odlučivanja samog rasporeda unutar

kataloga autoru je služila potreba priručnika kakav bi sam rado imao u rukama o drugim srodnim zbirkama.« Pro-mišljajući kataloge, radila ih je onakve kakve je željela kao korisnik – pregledne, s nizom relevantnih podataka o katalogiziranim djelima i iscrpnim bilješkama. Već iduće, 1969. godine napisala je III. katalog muzejskih zbirki – *Historijsko slikarstvo u Hrvatskoj*, prvi koji je obrađivao tu vrstu često zanemarivanih likovnih djela u nas. Taj katalog je i danas, gotovo pedeset godina nakon objavljivanja, ostao iznimno vrijedna literatura o toj grani slikarstva. Potom su uslijedili 1971. godine V. katalog zbirki – *Narodne nošnje u slikarstvu i grafici XIX. stoljeća*, te 1973. godine IX. katalog muzejskih zbirki naslovljen *Portreti 1800–1870*. U tom joj je katalogu uspjele ono što je bilo neostvarivo u prijašnjima – svako katalogizirano djelo popraćeno je malenom ilustracijom. Osnovni pristup obradi muzejskog predmeta zacrtan tim katalozima primijenila je i u svojem posljednjem, XX. katalogu muzejskih zbirki, *Portreti 16–18. stoljeća*, objavljenom 1982. godine. Upravo je taj katalog, tiskan kao rukopis, iako bez reprodukcija svih djela, onaj u kojemu je rad dr. Schneider na ovom dijelu zbirki koje je vodila najimpresivniji: uvodni tekst govori o zbirci portreta Muzeja dajući vremensku sliku njihova nastanka i nabave, potom slijede biografije umjetnika (već udomaćene u njezinim katalozima zbirki). U samom kataloškom dijelu dosegla je savršenstvo količine podataka koja prati svako pojedino djelo – od detaljnog opisa slika, preko signatura, mjera i načina nabave do niza podataka o obitelji i o portretiranoj osobi, upotpunjenih bibliografijom i literaturom.

Tijekom desetljeća provedenih u Muzeju postavila je niz izložaba i održala više predavanja u Muzeju – *Grafika ilirskog doba* (prvo u seriji predavanja u Muzeju, 1967.) i *Nošnje u vrijeme ilirskog preporoda* iste godine; iduće, 1968., *Putopisci XIX. stoljeća o našim krajevima*, potom *Hrvatski*

gradovi u grafici XVII. stoljeća, Iz dnevnog života u Hrvatskoj u XVII. stoljeću, Seljačka buna 1573. u likovnoj umjetnosti te Moda odijevanja na portretima 1800–1870. godine (1973.). Napisala je brojne tekstove kojima je proširivala saznanja o različitim temama; tekstom *Zrinski i Frankopani u likovnoj umjetnosti* objavljenim u *Historijskom zborniku* 1972. na 1973. godinu donijela je prvi cjeloviti pregled djela vezanih uz tu slavnu obitelj. U *Spomenici Josipa Matasovića* 1972. godine pisala je o dva dječja kostima s nadgrobnih ploča iz Vojne krajine: povijest kostima bila je nešto čemu se u katalozima i tekstovima stalno vraćala. Rad na opusu slikara Ivana Zaslavca rezultirao je doktoratom na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 1974., te iduće godine izložbom i monografijom. Godine 1977. pisala je o boravku slikara Ferdinanda Quiquereza, čija se brojna djela nalaze upravo u Zbirci slika i grafika današnjega Hrvatskog povijesnog muzeja, u Crnoj Gori i Hercegovini. Još 1969. godine postala je vanjska suradnica Instituta za povijest umjetnosti, a bila je i suradnica na *Hrvatskom biografskom leksikonu* Hrvatskoga leksikografskog zavoda »Miroslav Krleža« u Zagrebu.

U mirovinu je otišla 1983. godine, no nastavila je raditi na velikom zajedničkom projektu triju muzeja – Povijesnog muzeja Hrvatske, Muzeja grada Zagreba i Muzeja za umjetnost i obrt – koji je 1985. godine rezultirao izložbom i katalogom *Hrvatski narodni preporod*. U katalogu je napisala jedan od uvodnih tekstova, *Slikarstvo u Hrvatskoj u prvoj polovici 19. stoljeća*. Za *Anale Galerije Antuna Augustinčića* u Klanjcu iste je godine pisala o historijskom slikarstvu Otona Ivekovića te 1991. o slikaru Maksimilijanu Methudiju. Djelo Josipa Franje Mückea, slikara koji je u Zagrebu živio u Dugoj ulici, kat ispod obitelji Schneider, upotpunjeno je

njezinim člancima u *Osječkom zborniku* 1985., te onim o slabo poznatom boravku toga slikara u Linzu, objavljenom u Linzu 1996. na 1997. godinu. Od 1995. do 1998. godine recenzirala je tri kataloga Hrvatskoga povijesnog muzeja. Te je godine napisala predgovor izložbi slika Vjekoslava Karasa održanoj u Gradskom muzeju u Karlovcu. Za svoj dugogodišnji muzejski rad nagrađena je Nagradom Hrvatskoga muzejskog društva za životno djelo »Pavao Ritter Vitezović« (1990.), spomen-medaljom s poveljom prigodom proslave 150. obljetnice utemeljenja Hrvatskoga narodnog muzeja (1996.) i Redom Danice hrvatske s likom Marka Marulića (1997.).

Svaki njezin katalog zbirke te brojni objavljeni tekstovi i danas su ostali relevantnim izvorima podataka za proučavanje različitih područja njezinih interesa – od portreta preko historijskog slikarstva, veduta, narodnih nošnji pa sve do djela vezanih uz obitelj Zrinski, ili pak pojedinih slikara koji su je zaokupljali čitavog života. Zabilješke o malo poznatom slikaru Siffertu te o Františku Wiehlu ostale su, nažalost, u rukopisima, kao i brojne zabilješke o portretima 19. stoljeća za ponovljeni i prošireni katalog toga dijela muzejske zbirke.

Ta topla, draga gospođa vedrog duha, fascinantne širine znanja i interesa, uvijek spremna za razgovor i pomoć pri rješavanju najrazličitijih problema, postala mi je načinom rada i pristupom umjetničkim djelima tijekom proteklih tridesetak godina velikim uzorom. Naši razgovori o portretima i drugim umjetninama u i oko Zbirke Muzeja te o brojnim drugim temama nastavljali su se uvijek iznova; svakom sam prilikom, pa tako i u studenom prošle godine, kad smo se posljednji put vidjele, nešto novo naučila. Nedostajat će svima nama koji smo imali veliku sreću susretati se s njom.